

הוא ע"י הלחם דמצה, שהיא מיכלא דאסותא ברפואה לכל תחלואי גופו, ומיכלא דמהימנותא אשר האמונה המושרשת בלב כל ישראל יהי' בהתגלות, ויהי' חזק בבטחונו בד' ויהי' בשמחה ובטוב לבב.



מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע



ולזכות

הרה"ח ר' אברהם אליעזר הלוי וזוגתו מרת פעשע לאה שיחיו קליין

הרה"ת ר' שמעון וזוגתו מרת אסתר שיחיו גאָלדמאַן

הרה"ת ר' משה הלוי וזוגתו מרת מנוחה קריינדל

בניהם ובנותיהם

הרה"ת שלמה הלוי וזוגתו מרת חנה, ובתם רחל ובנם ישי הלוי

מרת זיסי ובעלה הרה"ת אהרן משה גראָסבוים,

ובנותיהם חי' מושקא, חנה מרים ויאשא ליבא

מרת חנה ובעלה הרה"ת שניאור זלמן שפירא,

ובניהם מנחם מענדל וחיים צבי הירש

הרה"ת יוחנן הלוי וזוגתו מרת אסתר יהודית, ובתם מושקא

חי', שמואל זנוויל הלוי, מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ  
שלשלת האור

שער  
ראשון

היכל  
שמיני

מאמרי

אור לי"ד; מצה זו — תרצ"ד



מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"ק



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וחמש לבריאה

עומדים תמיד במדרג אחת<sup>41</sup>, דמיכאל באהבה וגבריאל ביראה<sup>42</sup>, אבל בירידת הנשמה למטה נעשית מהלך מדרגא לדרגא, ע"י העבודה בתור"מ שנתלכשו בדברים גשמים דוקא, הנה כשצריך לעלות ממדרג למדרגה עליונה יותר ה"ה נופל בתחלה ממדרגתו הראשונה, וה"ה אז בבחי' קטנות ונמוך במדרג מהיותו קודם, אמנם קטנות הזאת הוא הכנה להגדלות הבא אח"כ, היינו מה שמתעלה למדרגה עליונה יותר. וכמו"כ יובן כשצריך להיות אשר ממהות שכל יתהוה מהות מדה, צריך להיות תחלה הקטנות, והו"ע הצמצום במיצר הגרון שהמוחין הם בצמצום והעלם, ואח"כ יוצאים ומתגלים שנתהוה מהות מדה בלב, דבאמת יש יתרון מעלה במדות לגבי השכל, והגם דהשכל גבוה במעלתו על המדות, מ"מ יש יתרון במדות שהם בגילוי יותר אל האדם מכמו השכל, והיינו שהדבר המושכל ומושג במוחו אינו קרוב אליו כ"כ כ"א עדיין רחוק ומובדל ממנו, ועיקר הגילוי בפנימית הוא מהמדות. ומובן דבר זה ממ"ש רבינו נ"צ<sup>43</sup> בפ"י<sup>44</sup> דדוקא בחי' אהוי"ר שבהתגלות לבו נעשים גדפין<sup>45</sup> למעשה המצות, אבל דחילו ורחימו שבתבונות מוחו כו' גבהו דרכם מלהיות גדפין למעשה"צ אם לא שהקב"ה מצרפן ומחברן למעשה<sup>46</sup>, ואנו רואי' במוחש דיש העוסקים בדיעות והשגת אלקות ומשיגים היטיב ענין אחדות הוי' וביטול העולמות איך שהעולמות בטלים באמת במציאות ממש, ומובן להם היטב בשכלם איך שבאמת אין שום מציאות יש כלל רק שנדמה ליש לעינינו, והן הן גבורותיו<sup>47</sup> להיות נדמה לנו למציאות יש<sup>48</sup>, וכאלו מעלים ומסתיר על אלקות, והוא רק בשביל העבודה להתגבר על הישות הנראה והנדמה, אבל באמת הנה לא זו בלבד שאין שום דבר המעלים ומסתיר כלל, אלא עוד זאת דהעלם והסתיר זה עצמו הוא אלקות וכמ"ש<sup>49</sup> אכן אתה אל מסתתר, והגם שיודעים ומשיגים זאת מ"מ אין זה נוגע אל הפועל ממש, דבעשיית מצוה בפועל הרי אין להם חיות, שזה היפך לגמרי מההשגה שבמוחו שמשיג שהעולם בטל ואינו מעלים ומסתיר, ובשעת ההתבוננות הרי ה' לו הרגש היוקר דקיום מצוה ומ"מ אין זה נוגע לפועל, וטעם הדבר הוא לפי דהשגת המוח אינו בגילוי ממש בנפשו ואינו נוגע לפנימיותו, משא"כ כשהשגה באה אל הלב ומתפעל בהתפעלות מורגשת אז יש לו חיות בעשיית המצות בפועל, ובזה הוא יתרון המדות על השכל. וזהו"ע יצי"מ היציאה מהמצרי' וגבולים דשכל אל המרחב דמדות, וזהו"ע אכילת מצה שהוא הלחם המחזק את האמונה, דאמונה הוא מקיף ולכן יכול להיות דבר והיפוכו שהוא מאמין בד' ובוטח בו ומ"מ לבו דואג בעניניו החסרים לו, וחיווק האמונה ופרנסתו

(42) ראה לקו"ת במדבר ד"ה וספרתם וביאורו.

(43) בתניא.

(44) כ"ה בגוכתי"ק. ובד"ה מצה זו תרנ"ה ותש"ד הנ"ל הערה 2: בפט"ז.

(45) ראה תקו"ז תיקון י (כה, ב).

(46) ראה קידושין מ, א.

(47) ילקוט שמעוני נחמי' רמז תרעא. וראה יומא טז, ב.

(48) ראה תניא שעהי"ה א פ"ג. פ"ו.

(49) ישעי' מה, טו.

ב"ה.

## פתח דבר

לקראת ימים הראשונים דחג הפסח הבעל"ט, הננו מוציאים לאור – בפעם הראשונה מכתב"ק – מאמר ד"ה אור לארבעה עשר דש"פ צו, שבת הגדול וד"ה מצה זו דחג הפסח תרצ"ד אשר לכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

\*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וצינונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב (בהרשד"ב) שי' ראסקין.

## מערכת „אוצר החסידים“

ב' ניסן, ה'תשס"ה  
ברוקלין, נ.י.

MA'AMOREY

OR LEARBO'O OSOR; MATZO ZU 5694

Copyright © 2005

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 778-4148

www.kehotonline.com

All rights reserved.

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

Printed in the United States of America

The PrintHouse דפוס

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

בס"ד, ש"פ צו, שה"ג, רצ"ד

**אָר**¹ לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר², דחמץ צריך ביעור, כדמפרש בתוס³ דהגם דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי, ומ"מ החמירו חכמים בבדיקה וביעור משום דלא אתי למיכלי, ובכדי שיהי' ביעור אמיתי הוא ע"י בדיקה תחלה, וזמן בדיקת החמץ הוא אור לי"ד, ואופן בדיקתו הוא לאור הנר, וטעם הדבר מבאר (שם ד"ז ע"ב) רב חסדא דלמדנו מציאה האמורה בחמץ⁴, היינו שיהי' ברור דבל ימצא⁵, הוא מאופן המציאה שנא' בגביע הכסף שנמצא בשקו של בנימין⁶, דהמציאה הי' ע"י חיפוש, וכאשר יחפש את החמץ ולא ימצא אז הוא ברור שאינו, וחיפוש הוא ע"י נרות, דזה אנו למדים מחיפוש דירושלים דכתיב⁷ בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות, ונרות למדנו מנר דכתיב⁸ נר ד' נשמת אדם, והקשה בתוס⁹ דהוה לי' למימר חיפוש מנר ולא נרות מנר, ומתריץ דחיפוש (היינו מ"ש חופש כל חדרי בטן) לא קאי אנר, א"כ הרי נרות ונר הם ב' ענינים, דנרות ענינם אור וגילוי, ונר אינו דוקא ענין האור והגילוי. וצ"ל מהו האריכות בסדר בדיקת חמץ, דמציאת החמץ הוא ע"י חיפוש דוקא, ואופן החיפוש למדים מהחיפוש דגביע, ובמה מחפשים בנרות וזה למדים מחיפוש דירושלים, ונרות למדים מנר. ובכלל' הענין א"מ הל' אור לארבעה עשר דהול"ל ליל ארבעה עשר, ומהו אומר' לאור הנר, דלכא' הול"ל ליל ארבעה עשר בודקין את החמץ בנר, דמאומר' לאור הנר משמע דהנר הוא מציאות ענין שאינו דוקא ענין האור והגילוי אלא דממציאות זו דנר נמצא גם אור, מה שלאור זה בודקין את החמץ. ולהבין כ"ו, בעבודה בנפש האדם, הנה בדיקת חמץ ככלל ענינו תיקון הכלי וטהרתו, שיהי' כלי שלימה חזקה טובה וטהורה לקבל את האור, דהנה א" במאו"א אות ב' סעי' ה"ו דכל בדק הוא מאחיזת החיצון שם, וצריכים לחזק את הבדק

בהמשכה מן השכל אל המדות דיש ג"כ כעין ביטול הנ"ל, והוא ענין ההסתלקות שנתעלם כל אור אותה השכל והטעם שהי' לו במוח הכינה בהסבר גדול, וכן הקיצור והתמצית גם הוא נסתלק למקורו וכאלו לא הי', ואח"כ בא אל הלב התפעלות המדות. וטעם הדבר הוא להיות כי שכל ומדות ב' מהותים רחוקים זמ"ז, והפכים בעניניהם, דשכל הם ביטול ודביקות בהעדר הרגשת הישות, ומדות הם ישות ומציאות, דהשכל עיקרו לעצמו והמדות עיקרם לזולתם, ולזאת כשנמשך השכל להיות מדה שבלב הי' בא בשינוי המהות, ולכן בהכרח שיהי' ממוצע ביניהם, והממוצע הוא הגרון המחבר שפע השכל שבמוח להיות ממנו המדות שבלב.

**והנה** זהו ענין הגרון שהוא מקום היותר צר ונקרא בשם מיצר הגרון, לפי שהמוחין מתצמצמים ומתעלמים שם, והוא ההפסק שבין השכל והמדות שאינו לא מהות שכל ולא מהות מדה, דקודם שנמשך השכל בהגרון היינו בהיותו עדיין במוחו הוא מהות שכל בתכלית, ורק מה שהוא משיג דהדבר הוא טוב, דבהשגה זו הוא מעין ענין המדה, אבל הוא שכל עדיין, ולאחר שהשכל מתהפך לגמרי למהות מדה אז הוא ממש בהתפעלות מורגשת, אך בהיות השפע בהממוצע שהוא הגרון, והיינו כשמתצמצם השכל להתהפך להיות מדה, אז אינו ממהות שכל שבמוח ולא ממהות מדה שבלב, והיינו דממהותו הראשון שהי' מהות שכל ירד, ולמהותו השני שהוא מהות מדה עדיין לא הגיע, ולכן נקרא מקום היותר צר להיותו במציאות איו, דהוא אינו לא שכל ולא מדות. אמנם באמת הנה כן צ"ל דאז דוקא הוא ממוצע המחבר המוחין עם המדות, והיינו דבכדי שמהשכל שבמוח יהי' מהות מדה הוא דוקא ע"י ממוצע, שהממוצע עצמו הוא אין ובלתי מציאות, דכל זמן שהוא איזה מציאות אינו ממוצע. וכידוע<sup>39</sup> שא"א להיות התהוות יש מיש אם לא שיהי' אין באמצע שהוא הממוצע, והיינו שהיש הראשון בא לידי אין שמתבטל מציאותו הראשון, ואז אפשר להיות מציאות מהות השני, וכמו עד"מ בגרעין הנזרע בארץ אשר ממנו נעשה צמיחת התבואה, הנה זה דוקא לאחר שנרקב הגרעין בארץ אז יהי' ממנו צמיחה, הרי דהרקבון של הגרעין הוא מה שהיש הראשון מתבטל מציאותו ונעשה אין, הנה זהו הכנה להתהוות מציאות מהות השני שהיא התבואה הנצמחת, וכן הוא בכל דבר המתהווה הנה ביטול מהות הראשון הוא הכנת התהוות הדבר הבא ע"י, א"כ מובן דכל עיקר ענינו של המתהווה תלוי באופן ביטול המציאות המתהווה ממנו, וכן הוא בעבודה הרוחנית כמ"ש רבינו נ"ע<sup>40</sup> דלהיות שהאדם הוא מהלך ואינו צריך לעמוד במדר' אחת, דזהו מעלת ענין ירידת הנשמה לגבי היותה למעלה טרם ירידתה למטה, דאז הגם שעבודתה הוא ברו"ש מ"מ נקראים בשם עומדים<sup>41</sup>, כדוגמת המלאכים שהם

(1) מאמר זה מיוסד על ד"ה אור לארבעה עשר עזר"ת (ספר המאמרים עזר"ת ע' קמב ואילך), שמיוסד על ד"ה הנ"ל תרל"א (ספר המאמרים תרל"א ח"א ע' רלה ואילך). וראה גם ד"ה הנ"ל דש"פ הגדול תרס"ו שמיוסד על ד"ה הנ"ל תרל"א.

(2) משנה פסחים רפ"א (ב, א).

(3) שם – ד"ה אור לארבעה עשר.

(4) בא יב, יט.

(5) מקץ מד, יב.

(6) צפנ"א, א, יב.

(7) משלי כ, כו.

(8) פסחים שם – ד"ה ונרות מנר.

(9) וז"ל: „כל בדק מצד אחיזת החיצון שם וצריך לחזק הבדק שלא יתאחו שם וז"ס בדיקת חמץ לבדוק ביסוד נוק' אם יש ח"ו לאיזה חיצון אחיזה בגבור' אשר שם". – ראה גם אות'ה מגילת אסתר ע' קפד. ד"ה אור לארבעה עשר עטר"ת (ספר המאמרים עטר"ת ע' שנ).

(39) ראה תורת חיים בשלח רסו, א ואילך (בהוצאה החדשה – קפו, ד ואילך). המשך וככה תרל"ז פק"ב ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' אקמא ואילך. ד"ה תקעו שנה זו (תרצ"ד) פ"ב ואילך.

(40) חינוך קטן (עו, א).

(41) ראה תורת חיים שם רל, ב ואילך (בהוצאה החדשה – קסד, ב ואילך). ספר המאמרים עטר"ת ע' שעא. תרפ"ט צ' 38. תרצ"ב ע' קמט ואילך. ע' תיג ואילך. תרצ"ז ע' 190 ואילך.

להסיר את אחיזת החיצוני' שיהי' כלי שלמה, וזה טוד בדיקת חמץ. דהנה כל ענין בדק הוא קלקול ושכירה, אשר עפ"י רוב בא מן החיצונים הנק' מזיקים, שיש להם ענג ונחת לקלקל כל דבר טוב ולשברו, ויש בזה כמה אופנים שונים, והעיקר שבא מצד השנאה וקנאה. וכמו שאנו רואים בטבעי בנ"א שיש כאלו שהם אנשי' גסים ופחותי ערך אשר נמשלו כבהמות נדמו<sup>10</sup> באין בינות להם להבין במעלת דבר נאה טוב ויפה, ולהיותם שקועים בעניני גסות ועביות מבזים המה כל דבר נאה, וכטבעי הזוללים וסובאי' שמלעיגי' מבעלי החכמה, ולהיות דכל ענינם הוא אכול ושתה ולחיות חיי בשרים בהמים, מבזים המה את בעלי השכל בשאט נפש ובלעג רב, או ר"ל ישנם חולי הרוח דענינם לשבור כלים יקרים דוקא ועושים בלי דעת כלל, ויש שבא מצד הקנאה והשנאה. וכן הוא ברוחניות דהיצה"ר הוא מזיק להאדם בכמה אופני היזיקות בכדי לשבור את הדברים הטובים שיש בהאדם ולקלקל את הכלי שלו, דהנה האדם באשר הוא אדם הנה מצד טבע האנושית שלו, עם היות דועיר פרא אדם יולד<sup>11</sup> להיות נמשך אחרי הגשמיות הגופני, מ"מ הנה בטבע מהותו העצמי, לולי היצה"ר המסיתו הנה יש לו תשוקה אל הרוחניות, כמו ההנהגה במדות טובות וידיעות המושכלות<sup>12</sup>, עפעס ער האט א צי צו איידעלער און צו העכער ויגשמיותדיקע זאכין, דזהו הטעם מה שרוב התינוקות שואלי' על כל דבר מה זה, כי בכל דבר אשר הוא רואה ושומע הוא חפץ לידע טעם ולידע מאין בא ולאיזה צורך הוא, והוא מפני טבע האנושי' שהטביע הקב"ה במין המדבר להיות נמשך למה שלמעלה ומעולה יותר<sup>13</sup>. וכמו שאנו רואין בחוש דיש בעלי שכל ובעלי מדות טובות מתולדתם, שהם בעלי חושים טובים ובעלי כשרונות נעלים, שהם כלים שלמים חזקים וטובים הראויים לקבל אור שכל מופלא והזרכה טובה בהנהגה ישרה ברצון פנימי מצד עצמם, שהוא מפני טבע האנושית להיות נמשך אל הרוחניות, אבל היצה"ר אוחז בהם לקלקלם ולשברם, וכן הוא בגדולי' העוסקים בעבודת המוח ועבודת הלב, הנה הנה"ב מתחכם בכמה מיני התחכמות שונות לקלקלם, והו"ע החמץ הנאחז בהבדק שהוא הקלקול של הכלי, דחמץ הוא היצה"ר ונה"ב וכמ"ש<sup>14</sup> מכף מעול וחומץ, וכידוע שהיצה"ר הוא אומן במלאכתו<sup>15</sup> דבא לכאו"א לפי ערכו ומהותו בכמה עניני פיתוים והסתות שמסיתו ומפתהו עד שנעשה אצלו לבעל דיעה<sup>16</sup>, ועיקר ענין החמץ הוא ההגבהה וההתנשאות להיות במציאות יש<sup>17</sup>, והיינו דזהו כל עיקר ענינו של הנה"ב והיצה"ר לעשות את האדם למציאות יש ודבר, היפוך האמת דכל ענין העבודה שצ"ל ביטול

(10) ע"פ תהלים מט, יג. שם, כא.

(11) איוב יא, יב.

(12) ראה גם קונטרס ומעין מאמר א פרק ב ואילך.

(13) ראה שם פרק ג.

(14) תהלים עא, ד.

(15) ראה שבת קה, ב.

(16) ראה ספר המאמרים תרצ"ב ע' רנ. ספר השיחות תר"ץ ע' 119. תש"ז ס"ע 113.

(17) ראה לקו"ת צו יג, ג. ד"ה כימי צאתך תרצ"א פ"ב. ובכ"מ.

אחיזה בספי', אך כשיורדין המוחין דקטנות הם יורדין במקום הגרון, ולכן גרון עם הכולל בגימ' ג"פ אלקים<sup>35</sup>, דמוחין דגדלות הם בחי' שם הוי', אמנם קטנות המוחין הם בחי' אלקים, וג"פ אלקים הם ג' מוחין חב"ד דקטנות ומן הגרון נמשכים לז"א, ונמצא מבואר דהגרון הוא ממוצע בין חב"ד לז"א, וכמו בציור גוף האדם הרי הגרון מקומו באמצע בין הראש לגוף, והיינו שהוא ממוצע דבכדי שיהי' המשכת המוחין שבראש להמדות שבלב הוא ע"י אמצעות הגרון. דהנה ידוע<sup>36</sup> דהמשכת והתגלות המדות הוא מהמוחין, והיינו דכאשר משכיל ומשיג בשכלו איזה דבר ושהדבר הוא טוב לפניו, הנה מזה מתהווה אצלו אהבה ותשוקה להדבר ההוא, ולולי שהשכיל בשכלו בהדבר ההוא שטוב הוא לא הי' לו האהבה כלל, הרי שהאהבה שנתהווה אצלו שיאהב אותו הדבר הוא מחמת הבנת שכלו שהשיג תחלה בשכלו איך שאותו דבר טוב לפניו, ועי"ז נולד אצלו האהבה לאהוב אותו דבר, ונמצא הרי מתהפך כאן השכל למדה, דמהשכל שהשיג תחלה בשכלו איך שאותו דבר טוב לפניו, נמשך ההמשכה אל הלב ונתהפך למדה, והיא מדת האהבה שנולדה בלב מהשכל שבמות. והנה אנו רואים דהגם שהמדות נולדים מן השכל מ"מ אין זה התפשטות השכל לבד, דהיינו שנאמר שהשכל שמשכיל ומשיג טוב הדבר נמשך ומתפשט עד שנעשה למהות מדה באהבה, שהרי אנו רואים בחוש דכשבא מן ההשגה שהיא מקור המדה אל המדה ה"ז כמו שבא ממהות למהות אחר. ויובן זה בעבודה בתפלה דכשמתבונן בגדולת ורוממות או"א"ס ב"ה איך שהוא ממכ"ע וסוכ"ע וכולא קמי' כל"ח<sup>37</sup>, ואני הוי' לא שנית<sup>38</sup> כלל, ומבין ומשיג הענינים בהשגה טובה דבר דבר על אופנו בידיעה טובה שהענינים ברורים לו, הנה בעת שהוא מתבונן בהשגת פרטי הענין הרי אז דביקות מוחו וכלי שכלו בהענין האלקי שנרגש לו הענין במוחו, ער פילט דעם ענין אלקי המושג במוחו, ואח"כ כשנשאיר הבכך והתמצית מההשגה בהפלות ורוממות האו"א"ס ב"ה ואיך שאלקות הוא טוב, דזהו ההתפעלות שכלי היינו ההתפעלות הבא מההשכלה וההשגה, וההתפעלות הוא בשכלו, אשר הבכך הזה הוא המקור אשר ממנו נמשך ומתהווה מדת האהבה בלבו, שמתעורר בלבו בהתפעלות מורגשת לאלקות, והיינו דמהתפעלות השכל נהפך להיות התפעלות מורגשת. מ"מ אנו רואים דגם כשנשאיר אצלו הבכך הרי לא תומ"י נולד מזה המדה שבלב, ובהכרח הוא שיהי' כעין הפסק ושהיות זמן עד שיוולד המדה. ובשהיות הזמן והפסק הזה אינו לא בהתפעלות המוחין ולא בהתפעלות המדות. וכמו בשכל כשצריך להיות המשכה חדשה מלמעלה מן השכל, דהיינו המשכיל מקור השכל לשכל הגלוי, שהוא ג"כ המשכה ממהות למהות, צריך להיות ביטל השכל הנק' השתוממות, דבעת היא ה"ה שמם לגמרי ממציאות השכל, ועי"ז דוקא נמשך מן המשכיל אל השכל הגלוי. הנה כמו"כ הוא

(35) ראה לקו"ת להאריז"ל שם. עץ חיים שער כב (שער מוחין דקטנות) ספ"ג.

(36) בהבא לקמן – ראה תו"א וארא נח, ב ואילך.

(37) ע"פ דניאל ד, לב. זח"א יא, ב.

(38) מלאכי ג, ו.

היש והמציאות, דלא מיבעי שצריך לידע כי הזולת הוא טוב, ולראות מעלת זולתו ולבחור בהטוב להתלמד ממנו, אלא שצריך לבקר ולבדוק א"ע להסיר מאתו כל שמץ מיני ישות ומציאות, והוא ע"י שבירה וביטול לראות פחיתות עצמו, דלכד זאת דכאשר יבקר א"ע באמת הרי ימצא כי חסר הוא בידיעת התו' וביראת שמים ובפרט עבודה שבלב, וכן בענין מדותיו איך שהוא חסר מדות טובות והוא כלי שבורה ר"ל הן בהמוחין והן בהמדות שלו, ולא זו בלבד אלא עוד זאת כי הוא מלא בערות ומדות רעות ועל כולם במדת הישות וגסות הרוח, וכאשר ישים אל לבו מעמדו ומצבו יראה שפלות עצמו ופחיתותו אשר כל דאגתו הוא רק על המחסורים בקנינים הגשמיים, ועל המחסור בקנינים הרוחניים אינו דואג כלל, וזוה"ע בדיקת חמץ לבער את הרע שבו, וכידוע דחמץ שיעורו גם במשהו<sup>18</sup>.

**והנה** בספרי קבלה מבואר<sup>19</sup> דבדיקת חמץ הוא בכדי להיות כלי לקבל את האור המופלא המאיר ומתגלה בחג הפסח, שהם אורות וגילויים עצמיים הנמשכי' ומתגלי' בבחי' אתעדל"ע, והיינו דגם כאשר הוא כלי שלימה חזקה וטובה, הנה בכדי שתהי' כלי ראוי' לקבל את האור המאיר ומתגלה במועד זה צריכה להיות כלי טהורה דאז הוא כלי לקבל, וכמו עד"מ<sup>20</sup> דירת המלך הנה לבד זאת שצריכה להיות מנוקה מכל לכלוך הנה צריכה להיות נקי' וטהורה, היינו דלא זו בלבד שלא יהי' שום אבק אלא שיהי' הכל טהור ומבהיק. וכמו"כ הנה בכדי להיות כלי לאלקות הנה אינו מספיק זה שמבער<sup>21</sup> את הרע שהם הסיגים ופסולת, וגם אפילו אם ניקה כל אבק הרי אינו מספיק עדיין, דהנה יש דברים אסורים ומדות רעות דכ"ז הם סיגים ופסולת ממש, וישנם האבק דדברים אסורים ומדות רעות, הנה גם אם ניקה את האבק<sup>22</sup> דמד"ר<sup>23</sup> ודברי' אסורי' אין זה מספיק עדיין, כ"א שיהי' טהור וזך בצחצוח גמור ואז הוא כלי לאלקות, אבל בלא זה אינו כלי כלל, אלא אדרבא יכול לקלקל ח"ו. וכמו בד' מדות שבתלמידים<sup>24</sup>, דמשפך הוא שמכניס בזה ומוציא מזה שאינו קולט היטיב השפע הנמשך לו מרבו, וממילא אינו עומד על תוכן ואמיתת הכוונה של הלימוד ההוא, וא"כ הנה בהמקצת שהוא יודע הוא הולך בדרך לא אמת, וכמו מי שמדבר באיזה שכל ומאבד את נקודת ההשכלה של ההשגה ההיא, הנה הגם שמרבה לדבר בהשגה והסבר רב, הרי נראה ונרגש שאין דבר ההשכלה ברורה לו והוא הולך מענין

ע"ז ממשיך גילוי אור בחלקו בעולם. והנה<sup>22</sup> אי' בזהר<sup>23</sup> דמצה היא מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסותא, והיינו דפעולת המצה היא בכ' ענינים הא' מה שהיא מיכלא דאסותא שמביאה רפואה, והב' מה שהיא מיכלא דמהימנותא שהוא לחם המחזק את האמונה, וכמ"ש<sup>24</sup> ורעה אמונה דאין הפי' שהאמונה היא הרועה, כ"א שצריכים לרעות ולפרנס את האמונה, וכדאי' בזהר<sup>25</sup> ההוא אמונה דלעילא יתון ויתפרנס מני' על ירך, וכמו משה שנק' רעיא מהימנא<sup>26</sup> שהי' רועה את נש"י, דנש"י נק' אמונה להיותם מאמינים בני מאמינים<sup>27</sup> שהאמונה היא מושרשת בלב נש"י, ומשה שהי' רועה את נש"י נק' רע"מ, כמו"כ הו"ע ורעה אמונה שרועה ומפרנס את האמונה, ומצה נק' מיכלא דמהימנותא שמפרנס ומחזק את האמונה. וצ"ל מהו"ע האמונה, ולמה צריכים לחזק את האמונה, הרי האמונה מושרשת בנש"י.

**והנה** הזמן דאכילת מצה שהיא מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסותא הוא בחג הפסח, דבזמן הזה הנה מתגלי' ומאירים גילויים אלו. והענין הוא דהנה בכל דור ודור חייב אדם לראות א"ע כאלו הוא יצא ממצרים<sup>28</sup>, דבכל מועד ויו"ט מתגלה ומאיר האורות וגילויים העליונים דיו"ט ההוא<sup>29</sup>, וכשם דבר"ה הנה זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון<sup>30</sup>, דבכל ר"ה ור"ה מתגלה ומאיר אור העליון כמו בתחלת הבריאה<sup>31</sup>, הנה כמו"כ הוא בחגה"פ בזמן יצי"מ מתגלה ומאיר גילוי אור העליון כמו שהאיר בגאולת מצרים. דהנה כמו שיש מצרים למטה כך יש בחינות ומדרי' ברוחניות ובקדושה שנק' בשם מצרים<sup>32</sup>, וצריך<sup>33</sup> להיות יציאת מצרים, דאי' בלקו"ת מהאריז"ל<sup>34</sup> דהגרונ הוא מצרים דקדושה שהוא המקום היותר צר שבאדם, והיינו בחי' צמצום וקטנות המוחין, דכשנסדר הי"ס באדם, הנה הראש יש בו ג' מוחין והם ג"ר, וגוף הם תחתונים מחסד ולמטה, אמנם מציאות הגרון אין אנו מוציין לו שום

(22) בהבא לקמן (עד סוף הקטע) – ראה ד"ה ששת ימים במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד ע' פח ואילך; סידור עם דא"ח שער חג המצות רפד, א ואילך; אוה"ת פ' ראה ע' תשכח ואילך. וראה סהמ"צ להצ"צ כב, ב ואילך. ספר המאמרים תרכ"ז ע' רלג ואילך. תרל"ה ח"א ע' רלה ואילך. תרנ"ז ע' עד ואילך.

(23) ח"ב מא, א. קפג, ב.

(24) תהלים לו, ג.

(25) ח"ג רכה, ב.

(26) זהר ח"א קו, א. ח"ב קנו, א. קצג, ב. ח"ג כז, ב (רע"מ). ובכ"מ.

(27) ראה שבת צו, א.

(28) משנה פסחים קטז, ב. וראה תניא פמ"ז.

(29) ראה רמ"ז בספר תיקון שובני"ם. הובא ונתבאר בספר לב דוד להחיד"א פכ"ט. וראה ספר המאמרים תש"ד ע' 13 ואילך.

(30) תפלת מוסף דר"ה (ר"ה כז, א).

(31) ראה גם תניא אגה"ק סי"ד.

(32) ראה תו"א וז"א נז, ב. נת, ב. תו"ח שם קא, א (בהוצאה החדשה – טט, ב. עא, א). אוה"ת שם ע' רמ ואילך.

(33) מכאן ואילך מיוסד על ד"ה ויהי בעצם היום הזה הנ"ל הערה 2.

(34) פ' וישב (ד"ה ועתה נבאר סוד יוסף).

(18) פסחים כט, ב. ל, א.

(19) בד"ה אור לארבעה עשר תרל"א הנ"ל הערה 1: המעיין בספרי המקובלים יראה שסוד בדיקת החמץ הוא בכדי שיהי' אח"כ כלי לקבל. ובד"ה הנ"ל עזר"ת: המשמעות בספרי הקבלה. ובד"ה הנ"ל תרס"ו: מובן מספרי הקבלה.

(20) ראה לקו"ת פ' ראה כג, סע"ב. ספר המאמרים תרצ"ב ע' קלג.

(21) כ"ה בהעתקה. ובכתי"ק אינו ברור אם כתוב: שמברר.

(22) כ"ה בהעתקה. ובכתי"ק: האבקים.

(23) = דמדות רעות.

(24) אבות פ"ה מט"ו.

לענין, והגם שיש בהם שכלי רבים ושכלים גדולים אבל הם בלתי אמיתים, עד שיכול להיות אשר הפסק ההלכה עפ"י ההסבר שלו יהי' להיפך האמת של נקודת הענין ההוא, וכל זה לפי שאבד את נקודת ההשכלה, שהוא נקודת הענין ואמיתתו, אשר על זה סובב הולך כל ההשגה ההיא, ותלמיד אמיתי הוא בור סיד שאינו מאבד טפה<sup>25</sup> וקולט אמיתת השפע, והוא ע"י הביטול דוקא דביטול אמיתי עושה אותו כלי לקבלה, ולכן הנה משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבה מחלוקת<sup>26</sup>, פ"י שלא שמשו כל צרכן שלא הי' בהם הביטול ולא היו כלים אל אור האמת, ורק כל א' מהם קיבל כפי השגתו. ועם היות שהיו בעלי השגה גדולה, מ"מ מאחר שחסר להם הביטול הרי לא קבלו נקודת העניני' כמו שהם לאמיתתם, וע"כ רבה המחלוקת, אבל אם היו מקבלים אמיתת השפע לא הי' מחלוקת כ"כ<sup>27</sup>. וכמו בדורות הראשונים שהיו כלים לקבלה מפני הביטול שלהם, הנה אופן קבלת התורה שלהם הי' באופן אחר לגמרי שהיו כלים אמיתים לאור התורה, דמשה אומר<sup>28</sup> ונחנו מה בחי' ביטול, ויהושע נער משרת לא ימיש מתוך האהל<sup>29</sup> שהי' בתכלית הביטול, ולכן הנה משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וכו'<sup>30</sup>, שהקבלה הי' האור העצמי דתורה וכל פרטי פרטיות הדינים והלימודים, וכמא'<sup>31</sup> וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש<sup>32</sup> הכל נאמר למשה מסיני ומסרה ליהושע וכו'. וטעם הדבר הוא לפי דעיקר ענין הכלי הוא ביטול, וכמא'<sup>33</sup> כלי מלא אינו מחזיק, והיינו דכשהוא מלא מעצמו ומרצונות זרות אז אינו כלי המחזיק, אז ער איז פול מיט זיך און מיט זיינע רצונות ואומר זה אני רוצה וזה אין אני רוצה, זה אני יכול וזה אין אני יכול, ואפי' גם בעניני תו' ומצות הוא אומר כי זה הוא רוצה וזה אינו רוצה, את זה הוא יכול לקיים ואת זה אינו יכול לקיים ומעמיד על דעת עצמו, ער שטעלט אויף זיך, דלא זו בלבד שאינו מבקר א"ע כלל, אלא עוד מאמין לעצמו ומאמין בעצמו ער גלייבט זיך און גלייבט אין זיך, והוא כל כך מוטעה בעצמו עד שרואה בעצמו כל המעלות, ומעמיד על עצמו, והסיבה לזה הוא ישות וחומריות הנה"ב<sup>34</sup>, ובאמת צ"ל כלי ריקן בביטול מציאות עצמו להיות לב נשבר ונדכא ובביטול כל הרצונות זרות ואז הוא כלי לקבל, וזהו"ע ביעור חמץ,

(25) לשון חז"ל – שם פ"ב מ"ט.

(26) סנהדרין פח, ב.

(27) בד"ה אור לארבעה עשר עזר"ת הנ"ל הערה 1 מציינ כאן: עמ"ש בדרוש בשעה שהקדמו בתחלתו. – ראה המשך תער"ב ח"א ס"ע כ ואילך (והוא תוס' הגהות כו' לאוה"ת בשלח ע' תקנו ואילך).

(28) בשלח טז, ז"ח.

(29) תשא לג, יא.

(30) אבות רפ"א.

(31) ראה ויק"ר רפכ"ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. וראה לקו"ש חי"ט ע' 252 הערות 20'21. וש"נ.

(32) ראה לקו"ש שם. וש"נ.

(33) ברכות מ, א. סוכה מו, סע"א. וראה ספר המאמרים תרל"ד שבהערה הבאה. תרצ"ג ע' תקלת ואילך.

תרצ"ו ע' 138 ואילך.

(34) בד"ה אור לארבעה עשר עזר"ת הנ"ל מציינ כאן: וכמ"ש במ"א (בד"ה כי בועלייך עושיך רנ"ב). – ראה גם ד"ה כי בועלייך עושיך תרל"ד (ספר המאמרים תרל"ד ע' שב ואילך).

ומדר' מצה<sup>15</sup>, אחת מצה דקודם חצות והיא המצה דצריכה שימור מחימוץ, והב' מצה שאחר חצות שלא הספיק להחמיץ מפני גילוי ממה"מ הקב"ה. אמנם לפ"ז הרי א"מ מהו אומר מצה זו שאנו אוכלים כו' ע"ש שלא הספיק כו', והלא המצה שאנו אוכלים הוא לשם חובת מצוה דמצותו הוא בערב עד חצות, וא"כ איך אומר על מצה זו שהוא משום שלא הספיק להחמיץ. אך הענין הוא<sup>16</sup> דבאמת יש ב' מצות, מצה שקודם חצות שצריכה שימור, ומצה שאחר חצות שלא הספיק להחמיץ, וזהו דבפסוק בערב תאכלו מצות<sup>17</sup> כת' מצת חסר וא"ו, ובפסוק ויאפו את הבצק עגת מצות<sup>18</sup> כת' מלא וא"ו, וידוע<sup>17</sup> דוא"ו מורה על הגילוי, והיינו דמצה שאחר חצות הוא משום שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה, ולכן כת' מצות מלא, אבל המצה דקודם חצות כת' מצת חסר ו', שצריכה שימור, וזה הי' ביצי"מ, אבל לאחר מ"ת הנה ע"י תומ"צ שניתן לנו הנה גם בהמצה שקודם חצות מאיר לנו ג"כ גילוי ממה"מ הקב"ה, וזהו מצה זו שאנו אוכלים קודם חצות הוא ע"ש שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה ולא הספיק להחמיץ, דגילוי זה מאיר לנו בהמצה שקודם חצות, והיינו דמצה צריכה שימור דמצת חסר כת' ולכן צריכה שימור, וזמן חובת אכילתה הוא קודם חצות, אמנם בקיום המצוה עכשיו הנה גם קודם חצות מאיר הגילוי שנגלה להם אחר חצות. ולהבין כ"ז בעבודה בנפש האדם, דהנה כל עניני התורה והמצות הוא בכל אדם בגופו ונפשו וע"י הוא שנמשך האור והגילוי בעולם, דזהו ל' רבינו נ"ע דכאשר האדם מתקן נפשו בלבושי המצות ובאור התו' אזי מאיר חלקו בעולם, דכתיב<sup>18</sup> בנים אתם לד' אלקיכם. והענין בזה הוא דתכלית הכוונה בברה"ע הוא לעשותו כלי לאלקות ע"י העבודה בתומ"צ ובירור וזיכוך עניני העולם בדרך מלחמה דוקא כמ"ש במ"א<sup>19</sup>, הנה עבודה זו הוא ע"י נש"י דוקא, דחיבה<sup>20</sup> יתירה נודעת לנו כל ישראל שאנחנו נקרא' בנים למקום ב"ה, וכמא'<sup>21</sup> כל ישראל בני מלכים הם. וכמו בגשמיות הרי כל עניני המלך בהנוגע לטובת המדינה אם כי כל בני המדינה עושים בזה, ומחוייבים לעשות, אבל עיקרי הענינים נעשים ע"י בני המלך שהן המה מביאים רצון המלך מהכח אל הפועל. וכמו"כ יובן ברוחניות דכללות ופרטיות תכלית הכוונה דברה"ע נשלם ע"י נש"י שהם בנים למקום, והוא ע"י העבודה בתו"מ אדעת' דנפשו הנה

(15) ראה לקו"ת שם יג, א. שם, ב ואילך.

(16) ראה לקו"ת שם יד, א ואילך. ד"ה מצה זו תשמ"ט (ספר המאמרים מלוקט ח"ג ע' קיג ואילך.

בהוצאה החדשה – ח"ג ע' קנג ואילך).

(17) ראה תו"א תולדות ד"ה ואלה תולדות [יז, ג]. ד"ה הקל קול (הקדמה לסידור [סידור עם דא"ח יט, ב]). – הערת כ"ק אדמו"ר לד"ה מצה זו תש"ד הנ"ל.

(18) פ' ראה יד, א.

(19) ראה המשך תער"ב ח"ג ס"ע א'שיג ואילך.

(20) ראה אבות פ"ג מ"ד.

(21) שבת טז, א.

והוא ע"י השבירה ורציצה שמשבר ורוץ א"ע בכל אשר יחפוץ בענינים הגשמיים. והנה העצה טובה שמבאר רבינו נ"ע<sup>35</sup> בענין העבודה הוא ע"י רגילות שירגיל א"ע בכל הענינים הטובים עד כי הרגל נעשה טבע שני<sup>36</sup>, אמנם ההתחלה הוא ע"י שבירה שזוה"ע החרישה שקודם הזריעה, והוא לשבור כל רצונותיו בענינים הגשמיים דלא מיבעי בענין אכו"ש וכו' שיהי' רק כפי המוכרח לו, אלא גם בלבושי וכחות נפשו במח' דיבור ומעשה ראי' שמיעה ומדות שכלב ועיון שכלו הנה הכל כאשר לכל יהי' בסדר דכפי' והכרח בעבודה דקבעומ"ש, וכמו בענין הראי' להיות עוצם עיניו מלראות<sup>37</sup> את מה שהוא מתאוה לראות. וכמו שאנו רואין בחוש דבראיית דבר המתאוה יש בזה תענוג גדול, ומלבד זה שמתענג בראייתו הרי כח הראי' הוא כח המאחד יותר מכל הכחות, ולכן הנה בעת הראי' ה"ה מתעצם עם הדבר שראה, ואף גם דכבר אינו רואה את הדבר ה"ה נחקק בכה זכרונו ובכל עת שמהרהר בזה הרי הציור עומד לנגד עיניו כאלו רואה באותה שעה, וכשם שבענין טוב כמו ולבי ראה הרבה חכמה<sup>38</sup> הנה ענין הראי' הוא מעולה ונשגב למאד, וכמ"ש במ"א בענין ההתאמתות דראי' שבחכ<sup>39</sup>, הנה כמו"כ בענין הרע הוא הפחיתות ביותר, ומביא כל עניניו רע ר"ל, וע"כ צריכים בזה זהירות גדולה, וכן להיות אוטם אזניו משמוע<sup>37</sup> דברים וסיפורים שמתאוה לשומעם, דלא מיבעי דברים אסורים דלה"ר שקר רכילות ועניניו ניבול, אלא גם עניני סיפורים בדברים בטלים שאין בהם שום איסור מצ"ע, הנה ימנע א"ע מזה בתכלית בשביל לשבור רצונו, והיינו לעשות דוקא היפך ממה שהוא חפץ, טאן נאָר פאַרקערט וי דער נה"ב ויהל, ולצער א"ע היינו דמה שהוא חפץ לא יעשה בשו"א, ומדרכי העבודה הוא דבשעה ההיא יעסוק בענין של תורה, וכן להיות בולם פיו מלדבר דיבור שיביא לו ענג וקורת רוח אפי' בדבר הראוי, והוא כדי לדכא א"ע ולהשפיל א"ע, ואין הכוונה לבזות א"ע דזה אסור, כ"א הביטול והשבירה דמציאות עצמו בינו לבין עצמו, וטעם הדבר לפי דשיעור חמץ הוא במשה<sup>181</sup>, וענינו בעבודה דחמץ הוא מה שהוא, אָז ער פילט אָז ער איז אַ מה ומציאות איז דאָס חמץ וצריכים לבערו, ובביטול בעלמא לא סגי כ"א צריכים לבערו והוא ע"י הקדמת הבדיקה.

**והנה** זמן בדיקת חמץ הוא אור לארבעה עשר, ואופן בדיקתו הוא ע"י הכח ואור דנר ה' נשמת אדם<sup>7</sup>, והענין בזה הוא דהנה ארבעה עשר הוא ב"פ ז', והם הז' מדות דנה"א ונה"ב שעולים למספר ארבעה עשר<sup>40</sup>, דאור זה הוא הכח והעוז של הארבעה עשרה מדות, ולכן הנה זמן הבדיקה נק' בשם אור ולא בשם ליל, דאור

(35) ראה תניא ספ"ד. פט"ו (כא, א). פמ"ד (סג, ב). וראה שם פמ"ב (סא, א).

(36) שבילי אמונה נתיב ד שביל ב. פחד יצחק ערך הרגל.

(37) ע"פ לשון הכתוב – ישעי' לג, טו. וראה קונטרס העבודה פרק ב.

(38) קהלת א, טז.

(39) ראה המשך תער"ב ח"א ע' סח. ע' ו ואילך. ובכ"מ.

(40) ומה שאינו מונה עשרה כחות – יש להעיר מדרושי המנורה במה שהיא בת ז' קנים. וראה ג"כ זח"א

רד, ב (הערת כ"ק אדמו"ר בד"ה אור לארבעה עשר הש"ת (ספר המאמרים הש"ת ע' 42)).

בס"ד. חגה"פ, רצ"ד. ל"נ

**מצה?** זו שאנו אוכלים על שום מה, על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם, שנא<sup>3</sup> ויאפו את הבצק עוגות מצות כי לא חמץ<sup>4</sup>, וצ"ל<sup>5</sup> מה שנותן טעם על אכילת מצה משום שלא הספיק להחמיץ, משמע דלולי טעם זה לא הי' ענין אכילת מצה, ובאמת הלא מבעשור לחדש נצטוו על אכילת מצה, שנא<sup>6</sup> בערב תאכלו מצת, וכת"י<sup>7</sup> ושמרתם את המצות שצריכה שימור שלא תתחמץ<sup>8</sup>, הלא גם אם הי' מספיק להחמיץ צריכים לשמור אותה שלא תתחמץ, וא"כ מהו הטעם שלא הספיק להחמיץ. והנה זמן חובת אכילת מצה הוא קודם חצות<sup>9</sup> דע"ז הוא הציווי בערב תאכלו מצת, ועל מצה זו נצטוו לשומרה מחימוץ, והראי' שהרי בקרבן פסח כתי<sup>10</sup> על מצות ומרורים יאכלוהו, והפסח הרי אינו נאכל אלא עד חצות<sup>11</sup>, א"כ הרי חובת אכילת מצה הוא ג"כ עד חצות<sup>12</sup>, והגילוי דממה"מ הקב"ה הי' לאחר חצות, כמ"ש<sup>13</sup> ויהי בחצי הלילה וד' הכה כל בכור בארץ מצרי', וכת"י<sup>14</sup> כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים, וע"ז הוא המאמר שלא הספיק להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם שזה הי' אחר חצות, א"כ הרי יש ב' בחינות

(1) = לא נאמר. ב"רשימת דרושי רצ"ד בגוכתי"ק רבינו: שמאמר זה "ל"נ ברבים". להעיר שמאמר זה לא נרשם ברשימת מאמרי ודרושי כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ (קה"ת, תשכ"ח).

(2) המאמר מיוסד על ד"ה ויהי בעצם היום הזה תרניה (ספר המאמרים תרניה ע' עא ואילך)\*, שמיוסד על ד"ה הנ"ל באוה"ת ויקרא ח"ג ע' תשמ ואילך.

התחלת המאמר מיוסד על ד"ה מצה זו תרניה (ספר המאמרים שם ע' קמז-קמח)\*\*.

(3) בא יב, לט.

(4) הגדה של פסח פיסקא "מצה זו".

(5) ראה לקו"ת צו יא, סע"ג ואילך. יג, ב ואילך.

(6) בא שם, יח.

(7) שם, יז.

(8) פרש"י עה"פ.

(9) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ז ס"ו.

(10) בהעלותך ט, יא.

(11) רמב"ם הל' קרבן פסח ספ"ח.

(12) ראה לקו"ת שם יג, ב.

(13) בא שם, כט.

(14) שם יא, ד.

(\* עוד מאמרים שמיוסדים על ד"ה הנ"ל: ד"ה א"ר אלכסנדר תש"א (ספר המאמרים תש"א ע' 55 ואילך).

ד"ה ועברתי בארץ מצרים תשי"ט (תורת מנחם – התוועדות חכ"ה ע' 196 ואילך).

(\*\* עוד מאמר שמיוסד על מאמר זה: ד"ה מצה זו תש"ד (ספר המאמרים תש"ד ע' 170 ואילך).

לארבעה עשר בודקין את החמץ, והיינו הכח עליון שנותן כח ועוז בהז' מדות דנה"א להתגבר על הז' מדות דנה"ב לבררם ולזככם ולעשותם כלים לאלקות, דאז דוקא נשלם כוונה העליונה הן בענין הנה"א והן בענין הנה"ב, דלא זו בלבד שהמדות דנה"ב נעשים כלים טובים כפי רצה"ע, אלא עוד זאת דעיי' נעשה עלי' בהנה"א ביתר שאת ויתר עז מכמו מעלת רוממות הנה"א בהיותו למעלה טרם ירידתו למטה. והענין הוא דהנה אומר רבינו נ"ע<sup>41</sup> פל"ו עלה ברצונו ית' להיות נח"ר לפניו ית' כד אתכפיא ס"א ואתהפך חשוכא לנהורא<sup>42</sup>, שיאיר אור ד' אין סוף ב"ה במקום החשך והס"א של כל עוה"ז כולו ביתר שאת ויתר עז ויתרון אור מן החשך<sup>43</sup> מהארתו בעולמות עליונים<sup>44</sup>, והיינו דהנח"ר שלמעלה הוא דיאיר אור ד' א"ס ב"ה במקום החשך והס"א של כל העוה"ז כולו עוד ביתר שאת ויתר עז מכמו הארתו בעולמות עליונים, ושיהי' כל זה ע"י עבודת הנברא' מצד עצמן דוקא, ושיהי' בדרך מלחמה ונצחון, והיינו דלא זו בלבד אשר כל המשכת אור העצמי הנעלה והנשגב גם מעולמות העליונים נמשכ' ומאירים ע"י עבודת הנבראים, הנה עוד זאת דעבודה זו הי' בדרך מלחמה ונצחון, ובשביל זה ניתן להאדם נה"ב ויצה"ר שהוא המפתח לאדם ומסיתו להטות אחרי עניני עולם ולהיות נמשך אחריהם, והנה"ב ויצה"ר מראים את הטוב שבענינים הגשמיים, והולכים בזה בסדר תחלה בדברים המוכרחי' ובדברים המותרים אשר בזה הם מעבים את האדם, זיי פאָרגרעבין דעם מענטשין עד אשר לאט לאט מתגדל אצלו מדת ההכרחיות ומתרחב אצלו מדת ההיתר, אַ ברייטער מען מאָג, שזוהו ר"ל השער הפתוח לרע וכמ"ש במ"א. ועלה ברצונו ית' להיות נח"ר לפניו כד אתכפיא שהמדות דנה"א יפעלו על המדות דנה"ב בדרך כפי' והכרח שהוא בדרך מלחמה, ולא זו בלבד אלא דאתהפך חשוכא לנהורא דהמדות דנה"ב יתהפכו לטוב. והמשל בזה הוא מענין המלחמה בגשמיות דגם אפילו אם אינו מניח את השונא המנגדו לכנוס בגבולו הוא ג"כ דבר גדול, אבל בכ"ז אינו נקרא נצחון כלל, אבל כאשר מתאמץ במלחמתו ונכנס בגבול המנגד זהו נצחון. והנה בעת ניצוח המלחמה הרי ישנם שונאי' כאלו שצריכים לדחותם לגמרי, וישנם כאלו שאינם עלולים להרע ואין צריכי' לדחותם, ועיקר ענין הנצחון הוא כאשר משעבד את המנגד וע"י ענינים מענינים שונים מהפך מאויב לאוהב. וכמו"כ יובן בהמלחמה רוחנית דנה"א ונה"ב שהם שנים הלוחמים לכבוש את העיר קטנה<sup>45</sup> כמ"ש רבינו נ"ע<sup>41</sup> בפיי"ג, היצה"ר אומר דעתו בחלל השמאלי שבלב, ומהלב עולה להמוח<sup>46</sup> להרהר בו ומיד חולק עליו השופט השני שהוא הנה"א שבמוח המתפשט בחלל הימני שבלב מקום משכן היצ"ט<sup>44</sup>,

והנה גם כשהנה"א פועל בעבודתו אשר בכל הענינים יהי' כמו שצריך להיות עפ"י תו' הנה הוא ג"כ עבודה תמה, אבל עדיין אין זה כפי הכוונה העליונה שעלה ברצונו ית' שיאיר אור ד' א"ס ב"ה במקום החשך וגו' בעולמות עליונים היינו דאתהפכא חשוכא לנהורא, שהוא נצחון גמור בדוגמת דבר האויב שנהפך לאוהב, וכתבי<sup>47</sup> ורב תבואות בכח שור, דהנה"א עיקרו שכל, והנה"ב עיקרו מדות<sup>48</sup>, ויש יתרון במדות על השכל בזה שהם בגילוי ובדבר של פועל, דזהו מעלתן הגדולה של בעלי מדו' טובו' על בעלי השכלה, דבעלי השכלה והשגה עם היות דמעמדם ומצבם הוא הגבה למעלה יותר מהבעלי מדות, אבל זהו רק קדימת המעלה בשכל והשגה, אבל בנוגע אל הפועל הרי גדלה מעלתן של הבעלי מדות טובות על בעלי השכלה, וכן הוא בביורור וזיכוך הנה"ב כאשר מדותיו הטבעיים נהפכים לאלקות, אַז דער נפש הבהמית דיקער ברען פון ועלט וערט נהפך אין דעם ברען פון תורה ויראת שמים, אז נשלם הכוונה העליונה שיאיר אור ד' א"ס ב"ה במקום החשך כו' בעולמות העליונים. וכח זה הוא האור דארבעה עשר שנותן כח בהמדות דנה"א להתגבר על המדות דנה"ב, ונותן כח בהמדות דנה"ב שיתבררו ויהפכו לטוב, ואופן הביורור הוא ע"י כח הנר שבנשמת אדם היינו הנחת רוח שלמעלה שיאיר אור ד' כו', דנחת רוח זה נטוע ומושרש בנשמת כאו"א מישראל. וזהו אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר, דחמץ שיעורו במשהו<sup>49</sup>, דגם אם הוא איזה מה ומציאות בעצמו הוא חמץ שצריכים לבערו, ולזאת צריך בדיקה בחיפוש הדק היטיב אשר בל ימצא איזה מציאות דבר מה, וחיפוש זה הוא ע"י הנרות שנא' בירושלים, וכידוע דירושלים הו"ע יראת שמים<sup>49</sup>, והיינו לעורר א"ע בעבודה זו בדרך שבירה וביטול כנ"ל, וחיפוש לא קאי על נר, דלהיות הבחירה חפשית ביד האדם לבחור ברצון עצמו, וכשבוחר בטוב אז הוא הסיוע שלמעלה, וזהו דבדיקת חמץ הוא לאור הבא מן הנר, דהנר עצמו הוא הנחת רוח הנ"ל, ובודקין את החמץ לאור הנר דכאשר עוסק בעבודה באמת אדעת' דנפשי' להאיר נפשו וחלקו בעולם הקב"ה עוזרו<sup>50</sup>.



(47) משלי יד, ד. וראה לקו"ת האזינו עה, ריש ע"ד. ובכ"מ.

(48) ראה ד"ה בסוכות תשבו תר"ץ פ"ג. ד"ה ויבוא עמלק תר"ץ פ"ג ואילך. ד"ה והברית התיכון תרצ"א פ"ה. ובכ"מ.

(49) ראה ב"ר פנ"ו, י. תוד"ה הר – תענית טז, א. לקו"ת פקודי ד, א. פ' ראה כט, ד. ספר המאמרים תרצ"ב ע' ח.

(50) ראה סוכה נב, ב. תניא רפ"ג (ית, א).

(41) בתניא.

(42) ראה זח"א ד, א.

(43) ע"פ קהלת ב, יג.

(44) עכ"ל אדמו"ר הוקן בתניא שם.

(45) קהלת ט, יד. נדרים לב, ב.

(46) בתניא שלפנינו: למוח.